Karamyshev, D. V. *Stratehichne upravlinnia innovatsiinymy protsesamy v systemi okhorony zdorov'ia: derzhavni mekhanizmy* [Strategic management of innovation processes in health care: state mechanisms]. Kharkiv: Mahistr, 2006.

Moskalenko, V. F. *Pryntsypy orhanizatsii optymalnoi modeli systemy okhorony zdorov'ia: ukrainskyi kontekst* [The principles of optimal model of health care: Ukrainian context]. Kyiv: Knyha plius, 2008.

Oppeld, L. I. "Terytorialna orhanizatsiia systemy okhorony zdorov'ia rehionu ta napriamy ii udoskonalennia" [Territorial organization of health care in the region and areas of improvement]. *Avtoref. dys. … kand. ekon. nauk*, 2009.

"Obzor sistemy zdravookhraneniia: Ukraina" [Health systems in Ukraine]. http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/152849/e94973R.pdf

"Reyting VOZ sistem zdravookhraneniia" [WHO ranking of health systems]. http://al-med.livejournal.com/320325.html

"Travelling for health The potential for medical tourism A summary of the full report" http://pages.eiu.com/rs/eiu2/images/Travelling_for_health_Executive_summary.pdf

УДК 331.108.37

СТРУКТУРА ТА ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ УПРАВЛІННІ БЕЗПЕКОЮ ПРАЦІ НА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

© 2014 **МІГУС І. П., АНДРІЄНКО В. М.**

УДК 331.108.37

Мігус І. П., Андрієнко В. М. Структура та основні елементи системи забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці на будівельних підприємствах

Метою статті є надання пропозицій щодо встановлення структури системи забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці на будівельних підприємствах та виокремлення її основних елементів. У результаті дослідження встановлено структуру системи забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці на будівельних підприємствах. До основних підсистем забезпечення економічної безпеки віднесено такі: при організації системи безпеки праці на будівельному підприємстві; при управлінні навчанням персоналу; при здійсненні моніторингу за станом безпеки праці. Виокремлено основні елементи такої системи, до яких віднесено: об`єкти системи; суб`єкти системи; нормативно-правове регулювання; функціональні складові системи; механізм функціонування системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві; діагностика стану системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві. Перспективою подальших досліджень є розробка методики оцінки рівня кожної з функціональних складових системи забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці будівельного підприємства.

Ключові слова: *безпека, економічна безпека, безпека праці, система, будівельне підприємство.*
Рис.: *4.* ***Бібл.:*** *8.*

Мігус Ірина Петрівна *– доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького (бульв. Шевченка, 81, Черкаси, 18031, Україна)*
E-mail: *irynamihus@ukr.net*

Андрієнко Василь Миколайович *– кандидат економічних наук, доцент, докторант, Університет економіки та права «КРОК» (вул. Лагерна, 30-32, Київ, 03113, Україна)*
E-mail: *irynamihus@ukr.net*

УДК 331.108.37

Мигус И. П., Андриенко В. Н. Структура и основные элементы системы обеспечения экономической безопасности при управлении безопасностью труда на строительных предприятиях

Целью статьи является предоставление предложений по установлению структуры системы обеспечения экономической безопасности при управлении безопасностью труда на строительных предприятиях и выделение ее основных элементов. В результате исследования установлена структура системы обеспечения экономической безопасности при управлении безопасностью труда на строительных предприятиях. К основным подсистемам обеспечения экономической безопасности отнесены следующие: при организации системы безопасности труда на строительном предприятии; при управлении обучением персонала; при осуществлении мониторинга за состоянием безопасности труда. Выделены основные элементы такой системы, к которым отнесены: объекты системы; субъекты системы; нормативно-правовое регулирование; функциональные составляющие системы; механизм функционирования системы управления безопасностью труда на строительном предприятии; диагностика состояния системы управления безопасностью труда на строительном предприятии. Перспективой дальнейших исследований является разработка методики оценки уровня каждой из функциональных составляющих системы обеспечения экономической безопасности при управлении безопасностью труда строительного предприятия.

Ключевые слова: *безопасность, экономическая безопасность, безопасность труда, система, строительное предприятие.*
Рис.: *4.* ***Библ.:*** *8.*

Мигус Ирина Петровна *– доктор экономических наук, доцент, заведующий кафедрой менеджмента и экономической безопасности, Черкасский национальный университет им. Б. Хмельницкого (бульв. Шевченко, 81, Черкассы, 18031, Украина)*
E-mail: *irynamihus@ukr.net*

Андриенко Василий Николаевич *– кандидат экономических наук, доцент, докторант, Университет экономики и права «КРОК» (ул. Лагерная, 30-32, Киев, 03113, Украина)*
E-mail: *irynamihus@ukr.net*

UDC 331.108.37

Mihus I. P., Andrienko V. M. Structure and Basic Elements of a System for Ensuring the Economic Security in the Management of Work Safety in the Construction Enterprises

The article is aimed at providing suggestions on the determination of structure of the system for ensuring the economic security in the management of work safety in the construction enterprises and highlighting of its basic elements. The study resulted in determination of structure of the system for ensuring the economic security in the management of work safety in the construction enterprises. The main subsystems of ensuring the economic security include: in the organization of work safety in the construction enterprise; in the management of staff training; in the monitoring of the work safety conditions. The following main elements of the system were distinguished: the system objects; the system subjects; legal and regulatory framework; the functional components of the system; the mechanism of functioning of the system of work safety management in the construction company; the diagnosis of the work safety management system in the construction enterprise. The prospect of further research is the development of a methodology for evaluation of the level of each of the functional components of the economic security system in the management of work safety in the construction enterprise.

Key words: *security, economic security, work safety, system, construction enterprise.*
Pic.: *4.* ***Bibl.:*** *8.*

Mihus Iryna P. *– Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Management and Economic Security, Cherkasy National University named after B. Khmelnitsky (bulv. Shevchenka, 81, Cherkasy, 18031, Ukraine)*
E-mail: *irynamihus@ukr.net*

Andrienko Vasiyl M. *– Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, University of Economics and Law «KROK» (vul. Lagerna, 30-32, Kyiv, 03113, Ukraine)*
E-mail: *irynamihus@ukr.net*

Система управління безпекою праці на підприємствах, у тому числі й будівельних, передбачає здійснення нагляду, який згідно із законодавством поділяється на державний нагляд, відомчий, адміністративний та громадський контроль.

Питанням створення та функціонування системи економічної безпеки різних суб'єктів господарської діяльності присвячені праці таких науковців: Ареф'єва О. В., Барановський О. І., Бланк І. О., Денисенко М. П., Живко З. Б., Зеркалов Д. В., Іванюту Т. М., Захарова О. І., Керницький І. С., Козаченко Г. В., Ляшенко О. М., Мак-Мак В. П., Ортинський В. Л., Сідак В. С., Франчук В. І., Ярочкін В. І. та багатьох інших.

Вагомий внесок у розвиток процесу управління системою охорони праці внесли такі вчені: Білецький В. С., Бурак В. Я., Водяник А. О., Грибан В. Г., Гогіташвілі Г. Г., Голінько В. І., Дяків О. П., Запорожець О. І., Зеркалов Д. В., Кашуба О. І., Козак З. Я., Кружилко О. Є., Крикунов Г. М., Кучеба П. К., Лапшин О. Є., Левченко О. Г., Мітюк Л. О., Пилипенко П. Д., Шевчук Т. П., Якушев І. М. та інші.

На жаль, проведені дослідження розглядають окремо систему економічної безпеки та систему управління безпекою праці суб'єктів господарської діяльності. Наразі відсутні наукові праці, які б поєднували в собі науковий підхід щодо вивчення проблеми управління системою безпеки праці з позицій забезпечення економічної безпеки підприємств, у тому числі й будівельних, що підтверджує актуальність обраної теми.

Метою статті є надання пропозицій щодо встановлення структури системи забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці на будівельних підприємствах та виокремлення її основних елементів.

Враховуючи структуру системи економічної безпеки будівельних підприємств [1], нами була запропонована структура підсистеми забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці на будівельному підприємстві, яка, у свою чергу, є системою, що включає такі підсистеми (*рис. 1*).

Запропонована нами структура підсистеми забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці на будівельному підприємстві передбачає її поділ на три підсистеми другого порядку:

- підсистема забезпечення економічної безпеки при організації системи безпеки праці на будівельному підприємстві;
- підсистема забезпечення економічної безпеки при здійсненні моніторингу за станом безпеки праці;
- підсистема забезпечення економічної безпеки при управлінні навчанням персоналу.

Підсистема забезпечення економічної безпеки при організації системи безпеки праці на будівельному підприємстві характеризує особливості формування системи безпеки праці; принципи, функції та механізм функціонування даної системи.

Підсистема забезпечення економічної безпеки при здійсненні моніторингу за станом безпеки праці регламентує основні методи та прийоми здійснення внутрішнього моніторингу стану безпеки праці на будівельних підприємствах.

Підсистема забезпечення економічної безпеки при управлінні навчанням персоналу передбачає види, форми та способи навчання як студентів, так і працівників будівельних підприємств.

Розглядаючи систему забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці на будівельних підприємствах, до основних її елементів автори пропонують віднести (*рис. 2*).

Об'єктами системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві виступають: стан охорони праці; санітарно-гігієнічні умови праці та стан безпека праці.

Суб'єктами системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві виступають органи державного регулювання, відомчі інститути, керівництво будівельного підприємства, служба безпеки праці будівельного підприємства або служба охорони праці, служба економічної безпеки.

Авторами була розроблена класифікація основних суб'єктів системи управління безпекою праці як складової системи економічної безпеки на будівельних підприємствах (*рис. 3*).

Підсистема забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці

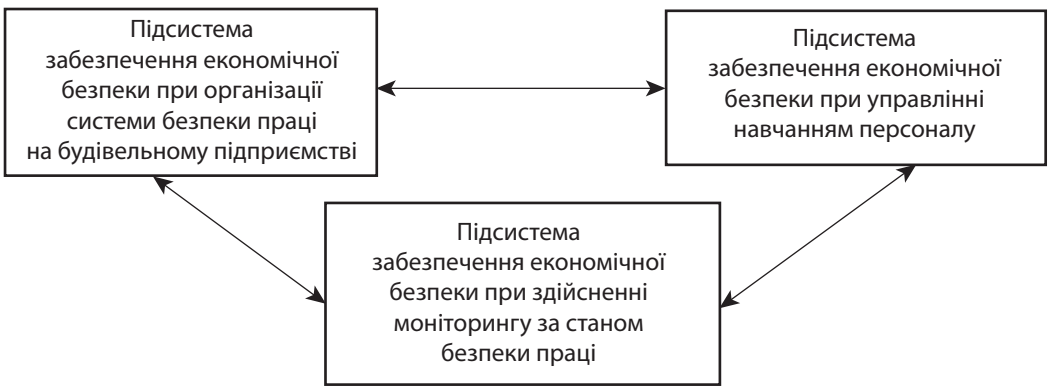

Рис. 1. Структура системи забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці на будівельних підприємствах

Джерело: складено авторами.

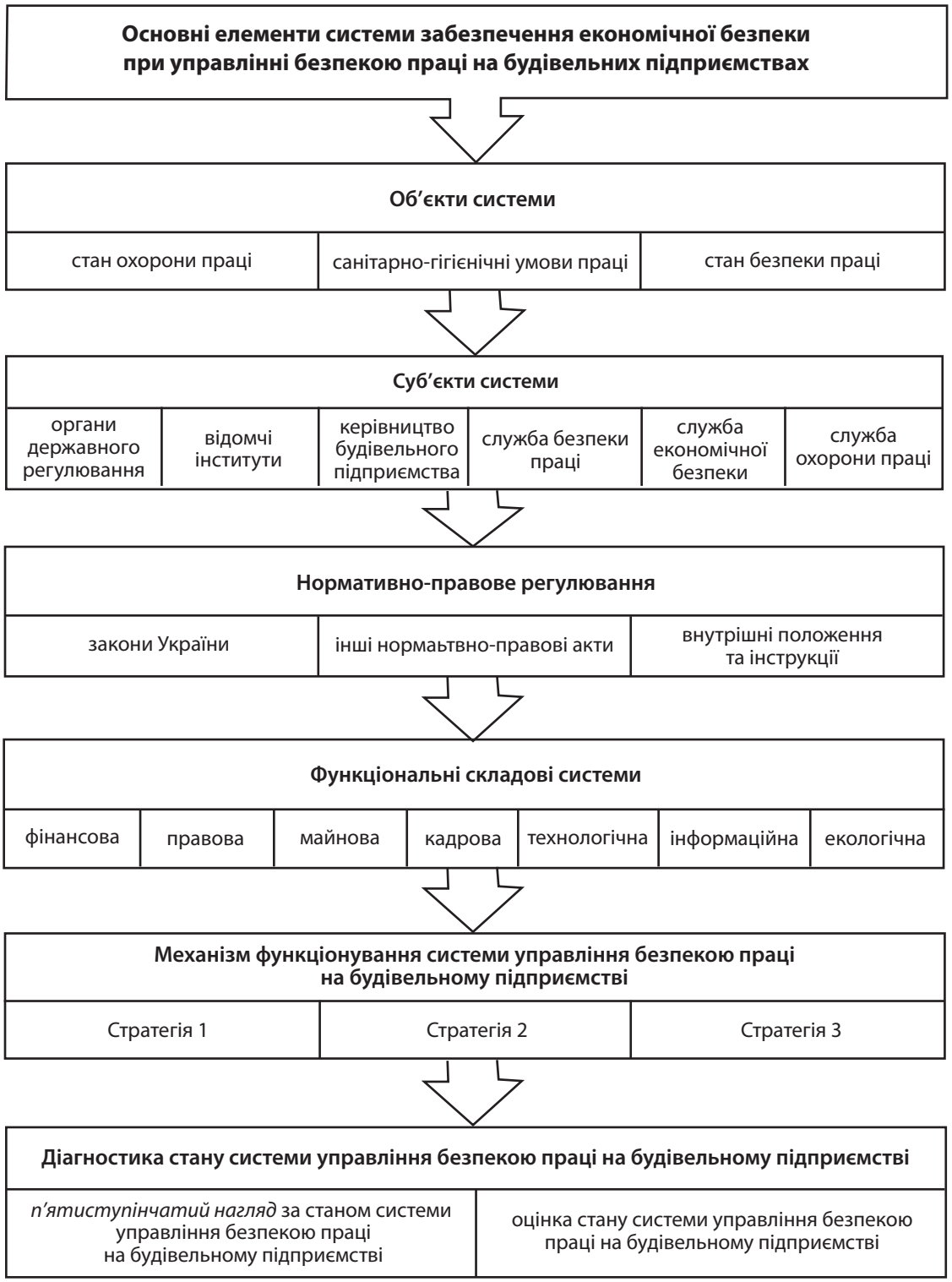

Рис. 2. Основні елементи системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві

Джерело: складено авторами.

Нормативно-правове регулювання системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві ґрунтується на:

- Конституції України;
- міжнародних правових актах, ратифікованих Верховною Радою України;
- Господарському та Податковому кодексах;
- законах України: «Про охорону праці», «Про страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування» тощо;
- підзаконних актах органів державного регулювання: Міністерства регіонального розвитку,

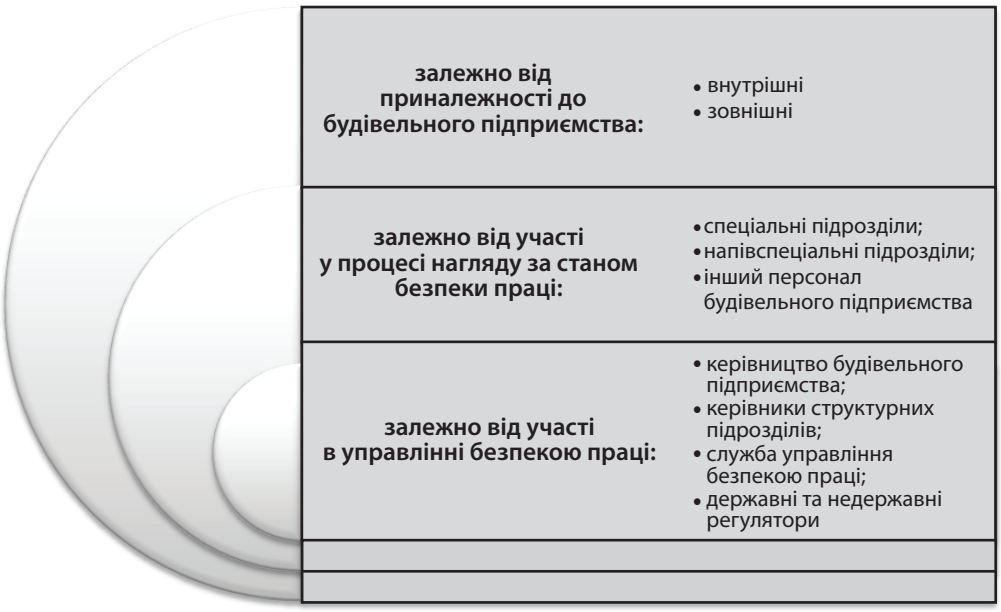

Рис. 3. Класифікація суб'єктів системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві

Джерело: складено авторами.

будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства праці та соціальної політики, Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України тощо;

- внутрішніх документах будівельного підприємства (Статут, Положення про охорону праці, Положення про Службу безпеки праці, Положення про Службу економічної безпеки, Інструкції по охороні праці для окремих посад, Інструкції по охороні праці для окремих видів робіт, Інструкції по наданню першої допомоги при нещасних випадках під час виконання різних видів будівельних робіт тощо).

Системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві характеризується такими функціональними складовими (*рис. 4*). Лише ефективна та раціональна взаємодія фінансової, інформаційної, кадрової, техніко-технологічної, силової, правової функціональних складових дозволить досягнути будівельному підприємству належного рівня безпеки праці.

Якість трудового життя працівників є фундаментом для побудови системи кадрової безпеки будівельного підприємства. У сучасних економічних умовах, коли «кадри вирішують все», лояльність персоналу, його відданість роботодавцю, досвід роботи, бажання працювати та отримувати нові навики та вміння є запорукою успішного результату фінансово-господарської діяльності підприємства та важливою конкурентною перевагою на ринку [2]. Особливого стратегічного значення *кадрова безпека* набуває саме на будівельних підприємствах, де від рішень однієї особи та від дій одного працівника може залежати успіх усього проекту.

Силова (фізична) функціональна складова підсистеми забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці відповідає за стан збереження матеріальної бази, необхідної для ефективної та безпечної роботи працівників підприємства як на будівельних майданчиках, так і на території будівельного підприємства або у його невиробничих приміщеннях. Крім того, завданням цієї функціональної складової є недопущення вчинення тиску на менеджмент підприємства сторонніх осіб задля прийняття його представниками рішень у інтересах цих осіб [3].

Техніко-технологічна функціональна складова підсистеми забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці покликана забезпечити співробітників підприємства усіма необхідними засобами захисту їх життя та здоров'я від негативного впливу на них усіх небезпек і загроз, характерних та ймовірних при виконанні працівниками своїх функціональних обов'язків. До переліку її завдань також входить періодична перевірка обладнання, з яким мають справу працівники будівельного підприємства, на відповідність нормам техніки безпеки та підбір і налагодження роботи техніки і обладнання для безпечної роботи будівельників [4].

В умовах підвищення вимог до інформаційної прозорості та гласності суб'єктів господарювання інформація на рівні з капіталом, землею та працею стала незамінним фактором виробництва, що поставило завдання захисту інформаційних ресурсів підприємств при одночасній максимізації їх доступності широкому загалу, як того вимагає ринкова економіка, на якісно новий рівень. Питання забезпечення цілісності, збереження та недоторканності даних, що належать підприємству і використовуються його персоналом під час здійснення трудової діяльності або стосуються працівників суб'єкта господарювання, входить до компетенції *інформаційної функціональної складової* підсистеми забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці будівельного підприємства [5].

З іншого боку, забезпечення безпеки праці персоналу будівельних підприємств є неможливим без якісного інформаційного забезпечення, що здійснюється

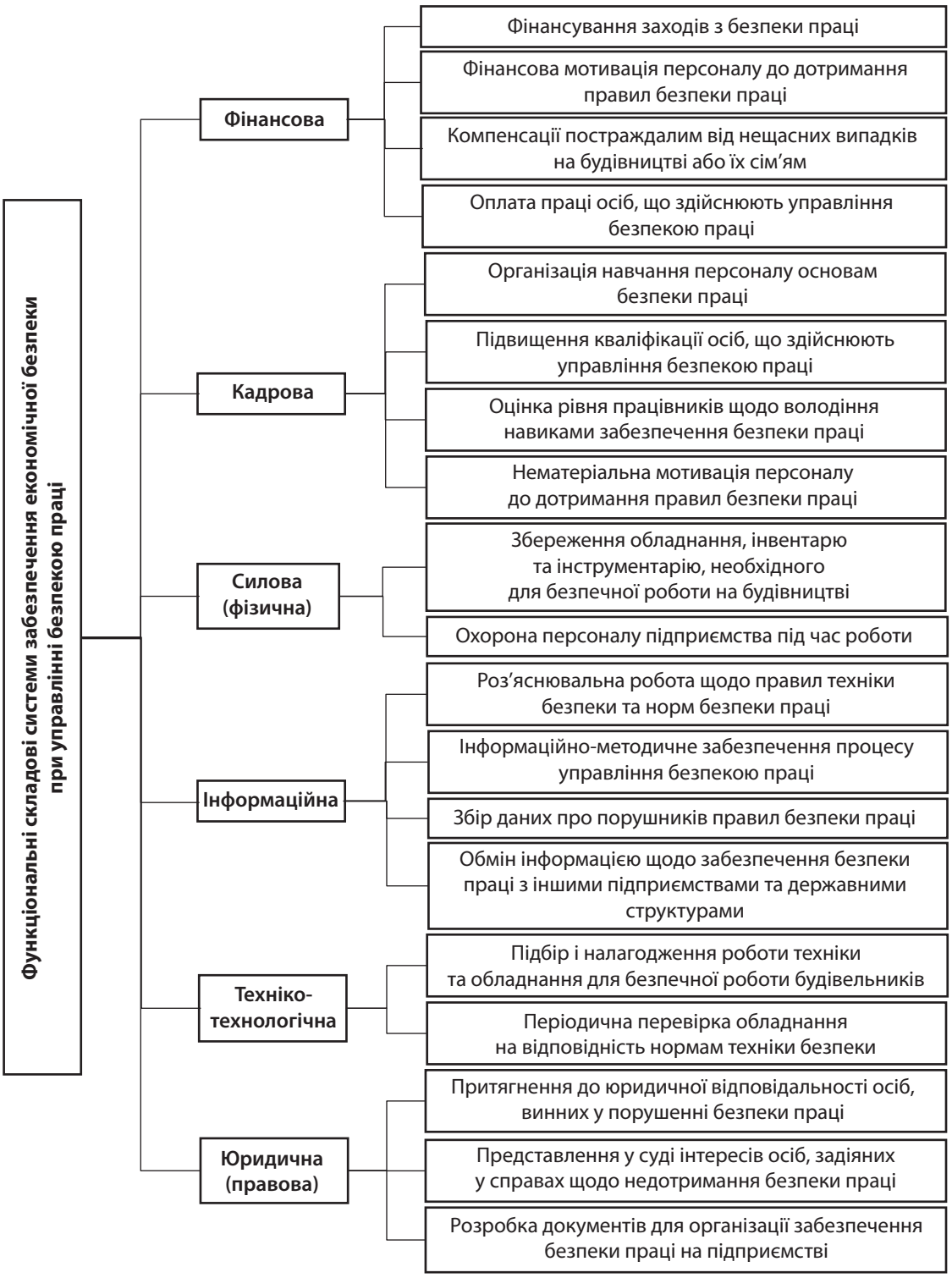

Рис. 4. Функціональні складові системи забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці будівельного підприємства

Джерело: складено авторами.

у відповідності з діючими в організації нормативними документами, а отже, його налагодження належить до завдань й інформаційної безпеки підприємства, і *юридичної*, або *правової функціональної складової* підсистеми забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці. У рамках реалізації заходів з безпеки праці відбувається: взаємодія та обмін інформацією з інформаційними фондами органів державного управління; формування та ведення інформаційних систем для систематизації випадків аварійності та виробничого травматизму; формування інформаційних ресурсів будівельного підприємства, у т. ч. інформаційного фонду документації; координація робіт з обов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань – тобто інформаційна взаємодія із зовнішніми учасниками. У ряді випадків

необхідним буде втручання слідчих органів або подання справ до суду. За таких обставин доцільність виокремлення правової функціональної складової підсистеми забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці буде важко заперечити.

Механізм функціонування системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві здійснюється на основі однієї чи поєднанні декількох *стратегій*:

1) стратегія, пов'язана з необхідністю раптово реагувати на загрози безпеці праці персоналу будівельного підприємства, які реально виникли при здійсненні ним будівельної або пов'язаної з нею діяльності. У даному випадку діє принцип «загроза – відбиття», при цьому створені для вирішення цього завдання підрозділи, служби, розроблені заходи та виділені кошти можуть послабити або запобігти негативному впливу загроз;

2) стратегія, орієнтована на прогнозування, завчасне виявлення внутрішніх і зовнішніх загроз, цілеспрямоване дослідження стану системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві. Виділені для вирішення цього завдання фахівці, сформовані підрозділи й служби дозволяють усвідомлено й цілеспрямовано проводити роботу з формування сприятливих умов будівельної діяльності;

3) стратегія, спрямована на відшкодування (відновлення, компенсацію) отриманого персоналом фізичного, морального або матеріального збитку при здійсненні ним будівельної або пов'язаної з нею діяльності, а також відшкодування збитків, отриманих підприємством у результаті певних подій. Дана стратегія може вважатися прийнятною лише тоді, коли збиток завдано або коли немає можливості реалізувати стратегію першого й другого типів.

Діагностика стану системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві передбачає:

- п'ятирівневий нагляд за станом системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві;
- оцінку стану системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві.

На даний час прийнято запроваджувати триступеневий контроль з безпеки праці на підприємствах, в тому числі й будівельної галузі [6, 7]. Проте, на нашу думку, такий вид контролю не є системним і потребує посилення та більш детальної регламентації завдань сутєктів такого контролю, тому подальшим напрямом досліджень має стати розробка рекомендацій щодо запровадження п'ятирівневого нагляду за станом системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві.

Сучасні методики [8] оцінку стану системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві передбачають оцінку окремих елементів, а не всієї системи. саме тому серед напрямів подальших досліджень доцільною буде розробка методики оцінки стану системи управління безпекою праці на будівельному підприємстві з позицій забезпечення економічної безпеки.

ВИСНОВКИ

Запропонований авторами концептуальний підхід до формування системи забезпечення економічної безпеки при управлінні безпекою праці на будівельних підприємствах дозволяє здійснити моделювання зазначеної системи як складової системи економічної безпеки будівельного підприємства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієнко В. М. Обґрунтування необхідності формування системи безпеки праці як елементу системи економічної безпеки підприємств України / В. М. Андрієнко // Ефективна економіка. – 2012. – № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua

2. Столбов В. Ф. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств / В. Ф. Столбов, Г. М. Шаповал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eprints.kname.edu.ua/35404/1/103-108%20%D0%A1%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%B1%D0%BE%D0%B2%20%D0%92%D0%A4.pdf

3. Кушнірук А. О. Формування економічної ефективності будівельного підприємства як бази забезпечення його економічної безпеки / А. О. Кушнірук // Економічний простір. – 2012. – № 68. – С. 188 – 194.

4. Пушкар Т. А. Особливості економічної безпеки підприємств будівельної галузі / Т. А. Пушкар, К. С. Дяченко // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2013. – № 2. – С. 134 – 139.

5. Чередниченко А. О. Категорії інформаційної безпеки та категорії «інформаційної системи» в системі корпоративного управління підприємств будівельної галузі / А. О. Чередниченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – Вип. 45. – С. 216 – 220.

6. Положення про триступеневий адміністративно-громадський контроль з безпеки праці. – К. : Основа, 2001. – 6 с.

7. Методика щодо проведення внутрішнього аудиту СУОП [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.vintu.org.ua/idata/download/120521-160110-7069.doc

8. Федосова О. В. Визначення рівня економічної безпеки будівельного підприємства на основі економетричних моделей / О. В. Федосова, О. О. Молодід, С. А. Теренчук // Управління розвитком складних систем. – 2011. – Вип. 5. – С. 117 – 119.

REFERENCES

Andriienko, V. M. "Obgruntuvannia neobkhidnosti formuvannia systemy bezpeky pratsi iak elementu systemy ekonomichnoi bezpeky pidpryiemstv Ukrainy" [Rationale for forming a system safety as an element of economic security of Ukraine]. http://www.economy.nayka.com.ua

Cherednychenko, A. O. "Katehorii informatsiinoi bezpeky ta katehorii «informatsiinoi systemy» v systemi korporatyvnoho upravlinnia pidpryiemstv budivelnoi haluzi" [Categories of information security and the category of "information system" in corporate governance construction enterprises]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 45 (2014): 216-220.

Fedosova, O. V., Molodid, O. O., and Terenchuk, S. A. "Vyznachennia rivnia ekonomichnoi bezpeky budivelnoho pidpryiemstva na osnovi ekonometrychnykh modelei" [Determining the level of economic security building on the basis of econometric models]. *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system*, no. 5 (2011): 117-119.

Kushniruk, A. O. "Formuvannia ekonomichnoi efektyvnosti budivelnoho pidpryiemstva iak bazy zabezpechennia ioho ekonomichnoi bezpeky" [Formation of the economic efficiency of the construction firm as a basis to ensure its economic security]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 68 (2012): 188-194.

"Metodyka shchodo provedennia vnutrishnyoho audytu SUOP" [Methods for conducting internal audit SOUP]. www. vintu. org. ua/idata/download/120521-160110-7069. doc.

Polozhennia pro trystupenevyi administratyvno-hromadskyi kontrol z bezpeky pratsi [Regulation on the three-administrative public control of safety]. Kyiv: Osnova, 2001.

Pushkar, T. A., and Diachenko, K. S. "Osoblyvosti ekonomichnoi bezpeky pidpryiemstv budivelnoi haluzi" [Features of the economic security of the construction industry]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpryiemnytstva*, no. 2 (2013): 134-139.

Stolbov, V. F., and Shapoval, H. M. "Osoblyvosti upravlinnia systemoiu finansovo-ekonomichnoi bezpeky budivelnykh pidpryiemstv" [Features of the system of financial and economic security construction companies]. http://eprints.kname.edu.ua/35404/1/103-108%20%D0%A1%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%B1%D0%BE%D0%B2%20%D0%92%D0%A4.pdf

УДК 64.011.4.640

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СФЕРИ ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ

© 2014 **ЯЦУН Л. М.**

УДК 64.011.4.640

Яцун Л. М. Формування механізму управління розвитком сфери харчування населення

Розглянуто засади формування механізму управління розвитком сфери харчування населення як міжгалузевим кластером природно-соціально-економічного характеру. Запропоновано механізм формування рішень споживача щодо харчової поведінки, який поєднує чинники як економічного (раціонального), так і неекономічного (ірраціонального, психоемоційного) впливу. Обґрунтовано алгоритм формування механізму управління сферою харчування населення в суспільному секторі та домогосподарствах населення на основі структурно-функціонального синтезу, узгодження виконуваних функцій вертикальних і горизонтальних структур усіх ієрархічних рівнів управління – як домогосподарств населення, так і секторів суспільного виробництва: сільського господарства, харчової промисловості, продовольчої торгівлі та ресторанного господарства.

Ключові слова: *сфера харчування, механізм управління, харчова поведінка споживачів, структура та функції управління.*
Рис.: *3.* ***Бібл.:*** *8.*

Яцун Леонід Миколайович *– кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та туризму, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)*
E-mail: *yatsun@meta.ua*

УДК 64.011.4.640

Яцун Л. Н. Формирование механизма управления развитием сферы питания населения

Рассмотрены основы формирования механизма управления развитием сферы питания населения как межотраслевым кластером природно-социально-экономического характера. Предложен механизм формирования решений потребителя относительно пищевого поведения, который объединяет факторы как экономического (рационального), так и неэкономического (иррационального, психоэмоционального) влияния. Обоснован алгоритм формирования механизма управления сферой питания в общественном секторе и домохозяйствах населения на основе структурно-функционального синтеза, согласования выполняемых функций вертикальных и горизонтальных структур всех иерархических уровней управления – как домохозяйств населения, так и секторов общественного производства: сельского хозяйства, пищевой промышленности, продовольственной торговли и ресторанного хозяйства.

Ключевые слова: *сфера питания, механизм управления, пищевое поведение потребителей, структура и функции управления.*
Рис.: *3.* ***Библ.:*** *8.*

Яцун Леонид Николаевич *– кандидат экономических наук, профессор, заведующий кафедрой менеджмента внешнеэкономической деятельности и туризма, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)*
E-mail: *yatsun@meta.ua*

UDC 64.011.4.640

Yatsun L. M. Formation of a Mechanism to Control the Development of National Nutrition Area

Fundamentals of mechanism of control the development of nutrition area as a cross-sectoral cluster of natural and socio-economic nature are examined. The mechanism of formation of consumer decisions as to the behavior of foods consumer, which integrates economic factors (rational) and non-economic (irrational, emotional) influences, is proposed. The algorithm of formation of a mechanism to control the nutrition area in the public sector and households of the population on the basis of structural and functional synthesis, harmonization of the executed functions of vertical and horizontal structures on all hierarchical levels – from households to the sectors of social production: agriculture, food industry, food trade and catering industry was substantiated.

Key words: *nutrition area, mechanism of control, behavior of foods consumer, structure and functions of the management.*
Pic.: *3.* ***Bibl.:*** *8.*

Yatsun Leonid M. *– Candidate of Sciences (Economics), Professor, Head of the Department of International Management and Tourism, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)*
E-mail: *yatsun@meta.ua*

Ефективний розвиток сфери харчування населення в парадигмі сталого розвитку значною мірою залежить від ефективного механізму управління харчуванням в умовах глобальних змін і поєднання основних підсистем релевантного зовнішнього середовища – ринкових механізмів, державного регулювання, впливу інститутів громадянського суспільства та формування сімейних традицій харчування при домінуючому верховенстві індивідуальних характеристик, уподобань та потреб споживачів. Наукові дослідження організаційно-економічних проблем харчування населення переважно зосереджувались на розв'язанні окремих практичних проблем функціонування сфери харчування (харчових галузей, окремих виробництв, проблемах індустріалізації, забезпеченні продовольчою сировиною тощо).

Методологічні засади формування цілісного механізму управління сферою харчування як природно-соціально-економічною системою та міжгалузевим кластером, місією якої є не проміжне виробництво окремих напівфабрикатів, а кінцеве забезпечення потреб людини в продуктах і послугах харчування, розроблені недостатньо, хоча загальні питання формування механізму управління економікою були предметом наукових досліджень та методологічних дискусій відомих еконо-